

ним має діло, коли вжився Жида робити такі смілі пропозиції. А Жида так різко вхитували їх, що дішли аж до компромісу на підкладі пропозицій головного ідеолога проковтнення не-польських народів. Чужі не „інсинуації“ — тим більше, як Жида „з певністю будуть далі боротися за рівноправність всіх національних меншостей“. Подумайте, яка поспата!

Переговори зовсім не припинилися, бо — як подіє „Слово Польське“ — в четвер 18. п. м. жидавіські переговори між д-р Райх і д-р Тон були на обіді у мін. Скішнінського. В суботу (20. п. м.) ведено переговори далі, після чого вони переходять на „урядове форум“, себто з міністерських і інших закармків стають явними (не тайними) і сланими.

У зв'язку з жидавісько-польськими переговорами дня 19. п. м. відбулося пленарне засідання Українського Соймового Клубу. У висліді своїх нарад клуб видав отсей незвичайно „дипломатичний“ комунікат:

„На засіданні Українського Клубу між іншим розглядалося спору переговорів жидавіського клубу з урядом, які в українській пресі і громадстві викликали деякі сумніви (rewiew) відгуків (чи тільки деякі?) — Ред.). Прийнято отсю резолюцію:

В справі польсько-жидавіських переговорів з урядом, Український Клуб, стверджує факт, що в теперішній хвилі не має спільної політичної лінії національних меншостей на встановлення установок, які полягають (тому неважко?) — Ред.) — тільки сподіваючись за їх ходом (чим ходом: переговори чи націоналізм меншостей? — Ред.), своє становище (адаптується: Український Клуб! — Ред.) робить залежним від змісту польсько-жидавіської угоди і дальшої тактики жидавіського Клубу. За точку зору тактичної лінії до жидавіського клубу (отже тільки — жидавіського клубу!) — Ред.) Український Клуб приймає, що не може перейти до денного порядку над тим, щоб Жида на українських землях був заарештований польськими військами уряду і польськими політичними колами.

До комунікату Українського союзу. Клубу додали ми деякі принагідні замітки та назвали його незвичайно „дипломатичним“. На своє оправдання мусимо подати, що повний зміст того комунікату беремо від „Слова польського“, яке може

в розуміслом його зловісно викрикнуло. Сподіємося за кілька днів одержати ці секретиаріату клубу оригінальний текст комунікату, а тоді подамо його ще раз, якщо він буде відрізняватися від вже поданого.

Одночасно, як подіє „Хвіля“, пос. Райх відбув конференцію з головою Українського союзу, клубу пос. Серг. Хруцьким. П. голова зазначив, що Клуб не має нічого спільного з поглядом пос. Павла Васильчука на суть і наслідки жидавісько-польських переговорів і не бере за нього ніякої відповідальності. Щож торкається самих переговорів, то п. Хруцький мав заявити:

„Український Парламентарний Клуб займає становище до польсько-жидавіських переговорів аж (dopiero) по їх закінченні, а радше по одержанні інформації про їх вислід (який вислід: офіційний чи тайний? — Ред.).“

Що торкається останніх статей „Діла“, — реляційне „Хвіля“, — яке виступає проти політики жидавіського клубу, пос. Хруцький заявив, що той щоденник не є органом Української Парл. Репрезентації і свої погляди висловлює на власне ризик (!) і відповідальність.

З комунікату Українського Союзу. Клубу і заяви п. голови пос. Хруцького виходить ясно, що відповідальні українські політики займають становище до жидавісько-польських переговорів аж після закінчення цього того інтересу й офіційного закріплення польсько-жидавіської дружби. Що це значить? Це значить, — розуміється, якщо вірним є комунікат і заява п. посла Хруцького, що українські послы вважають себе тільки обсерваторами й істориками, теоретичними політиками, а не практичними й реальними. Вони будуть переводити оцінку виспіву переговорів розіслати; вони не будуть робити ніяких перепон, поки не мають інформації про їх вислід. Мусимо признатися, що з такою роллю парламентарного представництва нам важко погодитися.

Щож до другої замітки, то справді так мають справу, що „Діло“ не є органом Української Парл. Репрезентації, як правдою є

Пурис

пасту до пуритан
зминають радо
миліонів
мислительств.

й те, що та репрезентація, а радше тільки одна її частина („Селянський Союз“) розпоряджає лише одним тижневиком і то в Холмі („Наше Життя“).

Вкінці мусимо зазначити, що від кількох днів являються в приватних розмовах „погрози“ Жида, що — мовляв — вся жидавіська преса заговорить про статті „Діла“. Ми не стараємося одержати закордонну позичку і на ці „погрози“ не лякаємося, а зрештою було б дуже бажане, щоб жидавіська преса освідомила своїх читачів з політикою великої більшості жидавіського клубу і розуміється — з її наслідками.

Жидавісько-польські переговори відбуваються на основі: „do, ut des“. Не знаємо, що польський уряд дасть Жидам (правдоподібно нічого!), а Жида вже все давно йому віддали (льовальність і т. и.), а тепер що можуть дати? Хіба запродаж не-польські території і народи!

Податкова політика.

Промова сенатора Пастернака, виступаючи 15. червня ц. р. в сенаті в часі дискусії над бюджетом міністерства скарбу.

Шляхецька підпора держави.

Високий союзе! Бюджет міністерства скарбу є підставовим бюджетом в діяльності державних прибутків. Прибутки того міністерства виносять 70 пр. загальних прибутків. На ці прибутки складаються переважно посередні та безпосередні податки, які накладаються на населення беззастережно та безоглядно, не вважаючи на те, чи воно в силі їх платити чи ні. Зруйноване війною населення жне в нужді, а податкове перетяження в порівнянні зі сусідніми державами є далеко вище. Коли прибутки з публичних ланних та монополій виносять наприклад 19 золотих на особу в Радянському Союзі, то в Польщі вони виносять аж 57 зол. Генеральний

справоздаєць зазначає у своєму звіті, що тепер безпосередні податки є для певної більшості ніж були перед війною. Зважаючи, що по війні село зруйновало, а державні податки збільшилися вдвоє, комунальні ж за вдесятеро, можна розуміти та уявити собі, в яких важких обставинах знаходяться платники податків, а зокрема селяни, та зможемо прийти до переконання, що всі ці податки починаються до зруйнування села.

При накладанні та вимірі податків панує хаос і несправедливість. Грунтовий податок на селі побирають однаково від доброї землі та від нежитків. А несправедливість при вимірі податку маєстового ще більша. Часто в одному й тому самому селі вимірюється від однако-вих господарств зовсім різний податок, при чім різниця буває паяча. Наприклад на одне господарство рата виносить 10 зол., на друге 20 зол., а на третє 30 зол. не зважаючи на те, що всі ті господарства однакові. А скільки є таких господарств, вартість яких переходить поза 4000 зол., але з них все одно стягають маєстовий податок. Нерівномірність в оподаткуванні доводить населення до розгортання. При стяганні податків теж панує несправедливість. Якщо бідний рілник на селі не може заплатити податку, то приїждже податковий екзектор і забирає необхідні в господарстві річки, такі як плуг, борошно, шлі і т. п., а якщо податку не платять поміщик, то примусове стягання податків із нього не чути. На сільських т. зв. „красах“ українське та білоруське населення сплачує податки найтяжніше та сповняє всі державні повинності; за те поміщики Політкі на „красах“ відтягаються від плачання податків. Для прикладу наведу такі дані: у рівненському повіті на Волині в 48 общарників на 1. вересня 1924 р. заплатили з них частину ґрунтового податку тільки 27, а частину маєстового податку тільки 2-ох, інші не заплатили нічого. Ось такий міст як Любомірський Адам, якому вмірено суму 71.074 зол. маєстового податку, не заплатив теж нічого. Кишинівський Юзеф, якому вмірено 2.074 зол. ґрунтового податку і 7.851 зол. маєстового теж не за-

Блакита Баранова.

Пробудження національно-державної думки на Прикарпатській Україні.

(Докладання.)

Другим документом, на який покликала чеська делегація на мировій конференції, були ухвали „Пряшівської Народньої Ради“, як представниці західного Прикарпаття. Революційний визвольний рух обіймав також увесь український народ західного Прикарпаття, та з причини пасивності інтелігенції не було кому його організувати. Ідейний провід визвольного руху в цій частині Прикарпаття взяв на себе священик Ем. Невинський. Дня 8. XI. 1918 р. засновано „Руську Народню Рад“, яка проголосила зазив до національного визволення українського народу і до злуки з Україною. На це відгукнулися всі громадські ради, видаючи обіжники до народа про потребу злуки з іншими українськими землями. З тою метою скликано цілий ряд віч. Крім цього Рада розписала анкету до всіх громад, з яких велика більшість заявила за злукою з Україною. Це все доказує, як живою виявляється самостійницько-державницька думка серед українців Прикарпаття, які за ніяку ціну не хотіли призначити чужої влади.

Та і тут на услуги Чехам пішла тамошня інтелігенція з місцевим губернатором з-ром Бескидом, а ці

допомогі станули галицькі москвофіли. Д-р Бескид дістався до президії Ради і почав на власну руку конферувати з Чехами. Дня 21. XII. 1918 р. д-р Бескид передав злуку „Ради“ з „Радом Лемків“ (організація галицьких москвофілів) і — зорганізувавши цілу акцію — переповнив насильно на зборах 7. I. 1919 р. в Пряшіві ухвалу злуки Прикарпаття з Чехословаччиною. Не помогла тут горяча, палка патріотична промова б. Невинського, якого опісля влади тяжко переслідували. Бескид перевів акт насильства над волею українського народу. Чехи і мирова конференція признали західне Прикарпаття Словакам.

Чехам треба ще було згоди і Українців східного Прикарпаття і за це вони постаралися при допомозі тодішнього заступника Ч. С. Р. в Будапешті посла Годжа. До цього послужило їм меморандум „Руської Народньої Ради“ в Складі в 16. XII. 1918 р., як стверджує експозе Житковича. Маленька пригода незнаного чоловіка відіграла тут важну роллю на політичній світовій арені. Основателем Ради був місцевий робітник, класово свідомою людиною, Михайло Комарницький, за якого ініціативою на зборі Ради дня 8. XII. 1918 р. в присутності делегатів 30 громад — порішено вислати на мирову конференцію меморандум з домаганням злуки Прикарпаття з Україною. Комарницького, як автора меморандума, почали переслідувати мадярська влада і загрозили видаленням його поза границі, як чужинця (він походив з Галичини). Тоді він узяв до

чеського посла в Будапешті, прохачи помочі проти Мадярів. Його особисте прохання стало „важним актом“, який помачтував до Парижа як доказ, що Українці східного Прикарпаття домагаються злуки з Чехословаччиною. Треба було аж Бескида, галицьких москвофілів і всяких насильств, щоб серед українського народу Прикарпаття придумали його національно державні змагання.

Почуття потреби злуки з Україною найсильніше було вкорінене серед населення східної частини Прикарпаття. Цього доказом відкинення українським зиздом з 18. XII. 1918 р. проекту мадярського правительства — злуки Прикарпаття, як автономної країни з Мадярами, даліше ухвала зборів в Мадярошському Сиготі з 18. XII. 1918 р. під проводом д-ра Брацкая — злуки з Україною, та ухвала зизду в Хусті 21. I. 1919 р. в присутності 420 делегатів з громад — на злуку з Києвом. — Утворено „Центральну Народню Рад“, яка мала заступати всі інтереси українського населення на Мадярищині.

Тут почало свою роботу змадяризоване українське духовенство під проводом єпископа Паппа, яке працювало вперед на користь Мадярів а опісля на користь Чехів.

Тимчасом 23. III. 1919 р. комуністична влада обійняла Мадярищину, а після її уступлення дня 25. IV. 1919 р. Чехи зайняли Прикарпаття.

В сан-жерменській договорі зазначено автономію для Полькипаття. Однак і досі остала поза папері. Не створено до нині ж сегового союзу в Ужгороді, не віддано адміністрації в руки місцевого населення, а країною, від якої відділено цілу західну частину від ріки Уж по Служ, правлять безконтрольно чеські урядовці. Не переведено земельної реформи і з економічного боку тамошня українська селянська населення знайшлася в гіршому положенні, як в Мадярищині. Прихильників українського відродження в роді покійного, заслуженого шкільного референта Пешака — було серед Чехів дуже мало. Москвофілство і православ'я скрилося під оморф чеського правительства. Це використали вороги українства (Мадяри і Жида) і останні вибори до чеського союзу і сенату з Прикарпаття і злики побіда комуністів є доказом, що там наш народ ставиться неприємно до сучасного чеського режиму.

Та проте національне українське відродження на Прикарпатті поступав вперед. В тамошнє село дістається друковане слово, шириться просвітня й економічна діяльність і теперішнє покоління має намір боротися постійно за дальше національне визволення. На наших очах відживає найбільш задуха чужини українського народу і мислення вже час, коли до нашого революційного скарбниці внесуть свої оригінальні цінності і наші боги з Прикарпаття.

1977 18.5

якщо в означений годині не прийде
ане статутом число членів, то в го-
півнішше відбудуться другі Загальні
півнішше відбудуться другі Загальні

דברי יצחק

З друкарні Видавничої Служби Шко-Підліт. Рінок ч. 10